

Projekt och perspektiv. Rapport från Gunnar T. Westins jubileumsseminarium. Göta kanal 26.–28. augusti 1978. Acta Univ. Stockh. nr. 26. Sthlm., Almqvist & Wiksell 1978. 121 sider, 30 S.kr.

Om bord på den gode fregat Pinafore, alias m/s Wilhelm Tham, befandt sig i dagene 26.–28. august 1978, som allerede titlen anfører, professor Westins jubilæumsseminar under vejs fra Stockholm til Göteborg. Her var samlet en faglig kreds af svenske, fortrinsvis stockholmske historikere, tidligere eller nuværende deltagere i de forskningsprojekter, som Westin har taget initiativ til og været drivende kraft i. Dertil kom kolleger fra andre nordiske lande.

Seminarets emne var den forventede og ønskede udvikling i den historiske forskning indenfor de områder, forskningsprojekterne har arbejdet i, 'Det medeltida Sverige', 'Partiväsendet i Sveriges riksdag 1847–1866', 'Kris och krispolitik i Norden under mellankrigstiden' og 'Sverige under andra världskriget'. Det er indledninger og diskussionsreferater fra seminaret, der er udgivet, suppleret med fortegnelse over projekternes publikationer. Debatten var, som en af deltagerne skriver i bogen, »präglad av intellektuel skärpa, framsynthet och utmärkt formuleringskonst«.

Den områderelaterede diskussion skal jeg ikke kommentere nærmere; specielt interesserede kan nok få udbytte af at læse indledning og diskussion, men næppe af mit referat. På det generelle plan afspejler bogen imidlertid nogle af de problemer, som faget historie har at tumle med, enten for al tid fordi de er indbygget i faget, eller specielt ved indgangen til 1980'erne. Problemkataloget er ganske omfattende, og kun et par af dem kan i al korthed berøres.

Videnskabsinternt er det det uopslidelige spørgsmål om historiens forhold til de andre samfundsvidenskaber, eller som det hedder på svensk, samhällsvetenskaperna (hvortil historie altså ikke hører). Dette spørgsmål har naturligvis en uløselig sammenhæng med spørgsmålet om historieforskningens nytte i 'social engineering', men også, og måske knapt så almindeligt anerkendt, en sammenhæng med, hvordan man opfatter arbejdsgangen i den historiske forskning, om man anser teamwork og tidsbegrænsede projekter for et eneste rigtige, og måske også sammenhæng med den værdi man vil tillægge genereringen af nye spørgsmål i videnskaben.

Diskussionen afspejlede længslen efter synteser, men også hos nogle af deltagerne den e.m.m. lidt gammeldags tro på, at der behøves yderligere forskning i dette eller hint, hvorefter tiden vil være inde til at skrive syntesen.

Et gennemgående tema, også når det ikke blev nævnt eksplicit, var historievidenskabens legitimeringsproblem. Historikere må forsvare for sig selv, at historisk forskning er en rimelig sag at bruge deres liv på. Og – forhåbentlig ikke helt uden sammenhæng hermed – må de forsvare over for omverdenen, specielt de bevilligende myndigheder, at deres videnskab yder noget for de skattepenge, de modtager.

I en noget forgrovet inddeling præsenteredes to muligheder for kunder i butikken. Historisk videnskab er et hjælpemiddel, et korrektiv eller en konstant løftet pegefinger for policymakers; eller historikerne giver svar på spørgsmålet: »vilken historia har mitt sommartorp?«. Den historiske interesse, som flere af deltagerne fandt hos det almene publikum, vidner om, at historikere omgås høflige mennesker, der ikke brutalt afviser at høre på deres konversation.

Mere seriøst ment kan det være velgørende, opmuntrende og ansvarstygende at læse, at nogle af fagets fremmeste mener, at netop vores videnskab tilbyder fortolkninger af fortiden som hjælp i en forvirret tid, en civilisation under normernes nedbrydning.

Men at drage entydige konsekvenser herfra til bestemte kvalitetskriterier for den historiske videnskab vovede ingen af de interessante indlæg i diskussionerne.

Seminarets regi havde mere end sædvanlig indflydelse på forløbet. Sivert Langholm måtte overlade til Francis Sejersted at forsvare et standpunkt, fordi han selv blev søsyg. En truende grundstødning afbrød en ellers højvidenskabelig diskussion, og seminaret måtte rent ud afbrydes på grund af stormvejr på Vänern. Således bekræftedes ligheden mellem faget historie og Paris' byåben.

Henrik S. Nissen

Specialregistraturer. Afregninger med statsleverandører fra det 17. århundrede. Rigsarkivets 1. afdeling, København 1980. Stencilret, 224 s.

Registraturen dækker et særdeles væsentligt kildemateriale til Danmarks økonomiske historie i det 17. århundrede, nemlig afregningerne vedrørende privatpersoners fordringer på kronen for levering af vare- og tjenesteydelser. Det egentlige grundlag for den er William Christensens omfattende seddelregistratur fra 1890'erne, der dog på væsentlige punkter blev suppleret og revideret, da nuværende museumsinspektør Steffen Heiberg i 1976 var vikaransat i Rigsarkivet. Heiberg har forberedt det reviderede seddelmateriale til trykning og tillige forsynet registraturen med en glimrende pædagogisk indledning, der kort præsenterer materialet og dets forskningsmæssige muligheder, giver relevante litteraturhenvisninger og rummer vejledning ved bestilling af arkivalierne. Selve registraturen er ordnet alfabetisk efter fordringshavernes efternavne med en kort beskrivelse af fordringernes datering og karakter.

Den praktiske og præcise udformning gør registraturen til et fremragende hjælpemiddel, ikke mindst for en bruger, der – som undertegnede – af geografiske grunde er afskåret fra uden videre at benytte seddelregistraturerne på Rigsarkivets læsesal.

Knud J. V. Jespersen

Thelma Jexlev: Lensregnskaberne – en oversigt. Lokalhistorisk afdeling. København 1978, 230 s. Kr. 88,65.

Ved siden af Kancelliets brevbøger rummer lensregnskaberne det rigeste materiale til belysning af Danmarks indre forhold mellem Reformationen og Enevælden. Centrale arbejder indenfor dansk finans- og forvaltningshistorie af Hans H. Fusing, C. Rise Hansen, Jens Engberg og flere andre er baserede på lensregnskaberne eller materiale indeholdt i disse. Derimod har relativt få udnyttet det righoldige lokal- og alment kulturhistoriske stof, regnskaberne rummer, og det skønt Thomas B. Bang for mere end tres år siden med velvalgte eksempler demonstrerede regnskabernes muligheder i så henseende. Årsagerne hertil er givetvis flere, men det kan med rette formodes, at manglen på en trykt registratur har begrænset ikke mindst lokalhistorikere og især folk fra provinsens lyst og muligheder for at give sig i kast med regnskaberne. I forbindelse med den for tiden pågående ompakning af regnskaberne har Rigsarkivet ganske vist planer om en detaljeret trykt registratur i fire bind, men med de forhåndenværende knappe midler er det næppe et projekt, man skal forvente iværksat endsige afsluttet foreløbig. Det må derfor hilses med glæde, at Thelma Jexlev med bistand af Susanne Krogh Bender på grundlag af Rigsarkivets seddelregistratur har udarbejdet en oversigt over de i Rigsarkivet beroende regnskaber. Oversigten blev bragt som »feuilleton« i *Fortid og Nutid* XV–XVI 1974 og 1976. Imidlertid har Lokalhistorisk afdeling ved Københavns Universitets Historiske Institut